

AZ EURÓPAI UNIÓ TERÜLETI POLITIKÁJÁNAK ÉRTÉKELÉSE ÉS JÖVŐBELI IRÁNYAI

DR. SMAHÓ MELINDA¹

Összefoglalás:

Tanulmányom az Európai Unió regionális politikájának elmúlt évtizedekben betöltött funkcióit és azok változását tekinti át. Regisztrálja a sikeres felzárkózási folyamatokat és a regionális politika szükségességét, de egyúttal felhívja a figyelmet az unióban tapasztalható regionális különbségek mértékére, valamint a tudományos elemzések által kimutatott csekély mértékű konvergenciára. Az Európai Unió kohéziós politikájának reformjára vonatkozó javaslatok áttekintésével a tanulmány megállapítja, hogy a kohéziós politikának szemléletváltáson kellene keresztülmennie, az eddigi kiegyenlítés orientált megközelítés helyett a területrendszerek növekedésére kellene nagyobb hangsúlyt helyeznie.

Kulcsszavak:

Európai Unió, kohéziós politika, regionális különbségek

Summary:

My study analyses the functions of the European Union regional policy and its changes took place during the last decades. It registers the successful catching-up processes and the necessity of the regional policy, but at the same time it draws attention to the extent of regional inequalities and the small rate of convergence revealed by scientific analyses. The study reviews the reform proposals connected to European Union cohesion policy and states that cohesion policy should change its approach: instead of equalization it should lay more stress on the growth of territorial systems.

Keywords:

European Union, cohesion policy, regional inequalities

Az Európai Unió regionális politikájának funkciói fennállásának közel 30 éves története során többször változtak. A regionális politika eleinte – a pénzeszközöknek a gazdag tagállamoktól a szegény tagállamok javára történő újraelosztásával – a közös agrárpolitika hatásainak kompenzálására volt hivatott. Az 1980-as évek végétől az integráció elmélyítése következtében a periférikus, szegény országokban és régiókban jelentkező vélt vagy valós negatív hatások enyhítése, ezen régiók és országok konvergenciájának támogatása került a középpontba. A kohéziós politika jelenleg az újonnan csatlakozott tagállamokban tölti be ez utóbbi funkciót, miközben az unió egészében fellépett az igény az európai gazdasági tér növekedési folyamatainak és versenyképességének erősítésére (Lammers 2007).

A regionális/kohéziós politika funkcióiból kiindulva hangsúlyos kérdés, hogy *milyen hatást váltottak és váltanak ki az uniós költségvetés nagyságrendileg egyharmadára rúgó regionális politikai kiadások?* Az EU az 1990-es évek közepe óta rendszeres időközönként megjelenő kohéziós jelentésekben követi nyomon és publikálja a regionális/kohéziós politikának a területi különbségek alakulására gyakorolt hatásait. A 2007-ben kiadott *negyedik kohéziós jelentés* nemzeti és regionális szinten egyaránt az egy főre jutó GDP-vel mért *jövedelemkülönbségek csökkenéséről* számol be. 1995 és 2004 között a régi tagállamok (EU-15) és a 2004 után csatlakozott 12 ország esetében egyaránt csökkent azoknak a régióknak a száma, amelyekben az egy főre jutó GDP az uniós átlag 75 százalékánál alacsonyabb (*1. táblázat*). Az EU átlag alatti jövedelemmel rendelkező országok és régiók ugyanakkor a többieknél gyorsabb ütemű növekedést produkáltak, ami szintén felzárkózási folyamatra enged következtetni. A kohéziós politika makrogazdasági hatásait vizsgáló modellek szerint a kohéziós politikai kiadások 2015-re az egy főre jutó GDP további 5–15 százalékos növekedését, és 2 millió új munkahely megteremtését fogják eredményezni. Az előrejelzések szerint az egy főre jutó GDP növekedése különösen az EU kelet-közép-európai új tagállamaiban és régióiban lesz látványos². Az unió megbízásából végzett modellszámítások

¹ egyetemi adjunktus, Széchenyi István Egyetem Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék. E-mail cím: smahom@sze.hu

² A HERMIN és az EcoMod modellek eredményei (Gyarapodó régiók... 2007, 95–99).

szerint „a kohéziós politika hosszú távon az egész EU termelékenységi potenciálját is megnöveli, és nagyban hozzájárul a konvergenciához”³ (Gyarapodó régiók... 2007, 98).

1. táblázat

Az EU átlag 75 százaléka alatti egy főre jutó GDP-vel rendelkező régiók (1995, 2004)

	EU-15		EU-12		EU-27	
	1995	2004	1995	2004	1995	2004
A régiók száma	213		55		268	
Összes népesség (millió fő)	372	386	106	104	479	490
Az egy főre jutó GDP kevesebb, mint az EU átlagának 75%-a						
Régiók						
Szám	27	21	51	49	78	70
%	13	10	93	89	29	26
Népesség						
Szám (millió fő)	32	32	103	91	136	123
%	9	8	97	88	28	25

Forrás: Gyarapodó régiók... 2007, 9.

A kohéziós jelentés által kimutatott kedvező folyamatok ellenére az unió még mindig *számottevő területi különbségekkel küzd*. 66 régió egy főre jutó GDP-je nem éri el az uniós átlag 75 százalékát, a régiók közötti fejlettségbeli különbségek az EU-27 átlagának 26 százalékától (Severozapaden, Bulgária) 334 százalékáig (Belső-London, Egyesült Királyság) terjednek. A 20 legmagasabb egy főre jutó GDP-vel rendelkező régiók között szép számmal szerepelnek fővárosi illetve nagyvárosi régiók, méghozzá nemcsak Nyugat-, de Kelet-Közép-Európából is. Prága – Bécsset megelőzve – az 5., Pozsony pedig a 12. helyen áll a rangsorban. A sereghajtók közé magyar, lengyel, román és bolgár régiók tartoznak; Magyarország hét régiója közül négy (Észak-Alföld, Észak-Magyarország, Dél-Alföld, Dél-Dunántúl) ennek a csoportnak a tagja (2. táblázat) (Eurostat newsrelease 2010).

³ A QUEST-modell előrejelzése (Gyarapodó régiók...2007, 98).

2. táblázat

Az EU-27 20 legmagasabb és 20 legalacsonyabb egy főre jutó GDP-vel rendelkező régiója, 2007.

20 legmagasabb			20 legalacsonyabb		
1	Inner London (UK)	334	1	Severozapaden (BG)	26
2	Luxembourg (LU)	275	2	Nord-Est (RO)	27
3	Burxelles-Cap./Brussels Hftst. (BE)	221	3	Severen tsentralen (BG)	27
4	Hamburg (DE)	192	4	Yuzhen tsentralen (BG)	27
5	Praha (CZ)	172	5	Yugoiztochen (BG)	31
6	Île de France (FR)	169	6	Severoiztochen (BG)	32
7	Southern & Eastern (IE)	166	7	Sud-Vest Oltenia (RO)	33
8	Groningen (NL)	165	8	Sud-Est (RO)	34
9	Oberbayern (DE)	165	9	Sud-Muntenia (RO)	34
10	Stockholm (SE)	165	10	Podkarpackie (PL)	37
11	Wien (AT)	163	11	Lubelskie (PL)	37
12	Bratislavský Kraj (SK)	160	12	Észak-Alföld (HU)	39
13	Bremen (DE)	159	13	Észak-Magyarország (HU)	40
14	Berkshire, Buckinghamshire & Oxfordshire (UK)	156	14	Nord-Vest (RO)	40
15	Darmstadt (DE)	156	15	Podlaskie (PL)	40
16	Utrecht (NL)	155	16	Warmińsko-Mazurskie (PL)	41
17	North Eastern Scotland (UK)	153	17	Dél-Alföld (HU)	42
18	Hovedstaden (DK)	150	18	Swietokrzyskie (PL)	42
19	Noord-Holland (NL)	150	19	Centru (RO)	42
20	Åland (FI)	143	20	Dél-Dunántúl (HU)	43

Forrás: Eurostat newsrelease, 2010.

A *regionális különbségek alakulását* tudományos kutatók egész sora is vizsgálta. Többségük az EU összes vagy néhány régiója között kismértékű konvergenciát mutatott ki, és arra a következtetésre jutott, hogy regionális különbségek alapján véve léteznek az Európai Unióban, akkor is, ha az újonnan csatlakozott 12 kelet-közép-európai országot figyelmen kívül hagyjuk. Ez azt jelenti, hogy az EU regionális politikája *legfőbb célját, a kohéziót csak kis mértékben érte el*: a strukturális és kohéziós alapok nem bizonyultak hatékony eszköznek a régiók közötti konvergencia elérésében (Eckey–Türck 2006). Ráadásul, a megvalósult kismértékű konvergencia folyamatban az EU regionális politikai kiadásai mellett más tényezők is szerepet játszottak. A tagállamok és a régiók közötti konvergencia 1980-ig volt megfigyelhető, ami számottevő regionális politikai kiadások nélkül ment végbe; a kiegyenlítődési folyamatot sokkal inkább a kereskedelem közösségen belüli kibővítése táplálta. Az 1980-as évek elején a konvergencia folyamat és az integráció előrehaladása egyaránt megtorpant, és csak az 1990-es évek elején, az *egységes belső piac* megteremtését követően vett újabb lendületet. Ekkor az ún. *kohéziós országok* – Spanyolország és Portugália, majd később Görögország és Írország – esetében zajlott le *gyors és látványos felzárkózási folyamat*. Ehhez a közösségi regionális politika már jelentősen hozzájárult, a felzárkózás döntő tényezőit azonban mégis máshol, elsősorban a belső piac, a valutaunió és a monetáris konvergencia folyamat által nyújtott lehetőségek előnyös kihasználásában, s mindezek eredményeként a befektetők hatékony és eredményes vonzásában kell keresni. A nemzeti és regionális különbségek leépítéséhez tehát az európai integráció eredményeként *fellépő piaci erők* nagymértékben hozzájárultak. A regionális politika tehát nem közvetlenül a regionális különbségek csökkentésében, sokkal inkább az európai integrációs folyamat elmélyítésében

és előrehaladásában játszott kulcsfontosságú szerepet, ami aztán mozgásba hozta a konvergenciát tápláló piaci erőket (Lammers 2007). Az EU kohéziós politikájának szükségessége tehát a tudományos elemzések alapján is megkérdőjelezhetetlen, hatékonyságának és eredményességének növelése érdekében azonban alapvető szemléletváltásra van szükség.

Az Európai Unió kohéziós politikája lehetséges *jövőbeli irányainak* kidolgozása és megvitatása már elkezdődött, e kérdéskörben több dokumentum is napvilágot látott. Az Európai Bizottság által 2008-ban kiadott „Zöld könyv a területi kohézióról” a területi kohézió, valamint a kiegyensúlyozott és harmonikus fejlődés jelentőségét emeli ki. A *területi kohézió célját* valamennyi terület harmonikus fejlődésének biztosításában, a területi sokféleség előnyé alakításában, és az adottságok optimális kihasználásában határozza meg. A kiegyensúlyozottabb és harmonikusabb fejlődés megteremtése során számolni kell Európa egyedülálló településszerkezetével (sűrű városhálózat, de csak néhány metropolisz, nagy agglomerációk méretgazdaságtalanságának kiküszöbölése), valamint a gazdasági tevékenységek egyenlőtlen szerkezetével, s az ezekből adódó hátrányok kiküszöbölésével. A *közpolitika feladata*, hogy segítse a területi előnyök optimális, a jelenleginél egyenlőbb és fenntarthatóbb kihasználását, amelynek során az alábbi szempontokat javasolt figyelembe venni (EC 2008):

- Koncentráció, a gazdasági sűrűségbeli különbségek leküzdése (növekedés túlzott koncentrációjának megakadályozása, városi koncentrációból adódó haszonhoz való hozzáférés elősegítése a többi területen);
- Területek összekapcsolása, távolságok áthidalása, ami többet jelent a közlekedési hálózatokhoz és a szolgáltatásokhoz való hozzáférésnél (az egészségügyhöz, az oktatáshoz, a megújuló energiaforrásokhoz és a szélessávú internethez való hozzájutást is magában foglalja);
- Együttműködés, a szétagoltság leküzdése (különböző földrajzi szinteken való együttműködés, pl. ingázás, környezeti problémák, határon átnyúló egészségügyi ellátás, stb. megoldására);
- Különleges földrajzi jellemzőkkel rendelkező régiók (hegyvidékek, szigetek, part menti övezetek, ritkán lakott régiók) támogatása.

Itt kell megjegyezni, hogy egy terület *földrajzi adottságai* örökös, hosszú távon is változatlan tényezők, ennél fogva a támogatási prioritások közé való beépítésük örökös támogatásokra köteleznék az uniót, ami – bár vitathatatlanul az ilyen területekkel rendelkező tagállamok érdekeit szolgálná –, az eddig kialakított támogatási gyakorlattal, sőt a közösség alapítási elveivel is merőben ellentétes (Illés 2009).

Kemény kritikát fogalmaz meg, de egyben a kohéziós politika új alapokra helyezésére és átfogó reformjára is javaslatot tesz a 2009-ben nyilvánosságra hozott *Barca-jelentés*. Fabrizio Barca, az olasz Pénzügyi és Gazdasági Minisztérium főigazgatója által a regionális politikáért felelős uniós biztos megbízásából készített jelentés a *terület-alapú*, vagy másképpen *hely-bázisú (place-based) fejlesztéspolitika* mellett érvel, amelynek alap gondolata, hogy a problémák a *szűkebb térségekben fordulnak elő, és ott oldhatók meg hatékonyan*. A terület, vagy hely itt nem adminisztratív Régiót, hanem *funkcionális régiót jelent*⁴: olyan térséget, amelyben a fejlődés alapját jelentő adottságok jobban hasznosulnak, mint az ennél kisebb vagy nagyobb területeken. A piaci és kormányzati kudarcok, valamint a helyi intézmények gyakran nem megfelelő működése miatt (pl. helyi elit szándékosan nem hozza létre a szükséges intézményeket, mert az ellentétes az érdekeivel, vagy útfüggőség jelentkezik) azonban a külső (uniós) beavatkozások továbbra is szükségesek (Barca 2009; Illés 2010).

⁴ A Barca-jelentésben a kis betűvel írt régió a funkcionális régiót (place), míg a Régió az adminisztratív NUTS2 régiót jelöli (Barca 2009, XIV), a jelentés tárgyalásánál én is ezt a jelölést alkalmazom.

A terület-alapú fejlesztéspolitika lényege az alábbi három dimenzió mentén fogalmazható meg:

- hosszú távú fejlesztési stratégia, amelynek célja egyes speciális helyeken, területeken a tartós hatékonyság (a területi potenciál és az erőforrások alulhasznosítása) és az egyenlőtlenség (személyek közötti különbségek és/vagy egy meghatározott életszínvonal alatt élő emberek arányának mérséklése) csökkentése;
- integrált, az adott helyre, területre szabott közjavak és közszolgáltatások előállítása a helyi adottságok és a helyi tudás figyelembevételével, a részvételi demokrácián alapuló intézmények segítségével, továbbá más területekkel való kapcsolatok kialakítása;
- a hely, a terület külső, a többszintű kormányzás rendszere által történő támogatása; lényeges, hogy a támogatások a célok és az intézményi feltételek alá legyenek rendelve, továbbá az irányítás magasabb szintjéről az alacsonyabb szintjére legyenek helyezve.

Az EU terület-alapú kohéziós politikájának célja a *tartós hatékonyság és a társadalmi kirekesztés csökkentése az intézményi változások elősegítésével*. Ennek érdekében a kohéziós politikának lehetővé kell tennie a *beavatkozások helyi igényekhez igazítását oly módon*, hogy az unió csak a támogatások kereteit határozza meg, azok felhasználása, valamint a támogatott térségek és projektek kiválasztása a Régiók, illetve a tagállamok feladata legyen. A támogatotti körből a *gazdag régiókat sem szabad kizárni*, hiszen azok is belekerülhetnek a hatékonyság és a társadalmi kirekesztés csapdájába, azok helyi intézményei számára is nehézséget jelent a külső változásokhoz való alkalmazkodás. Az uniós pénzügyi transzfereknek ugyanakkor nem a cégekre és az egyénekre, hanem a *közjavakra és a közszolgáltatásokra* kell fókuszálniuk (Barca 2009; Illés 2010).

A jelentés szerint az egy főre jutó GDP-vel mért konvergencia nem szolgálja a terület-alapú kohéziós politika fent vázolt céljait, így nem szerepelhet a kohéziós politika célkitűzéseként. Ugyanakkor, egy Régió *egy főre jutó GDP-je sem lehet a különbségek egyetlen mérőszáma*, mivel az egyenlőtlenségek egy részét nem kimutatja, hanem eltakarja. Egy Régió *belül* ugyanis jóval nagyobb jövedelmi és életmódbeli egyenlőtlenségek lehetnek az egyének között, mint amekkora eltérést a Régiók átlagai mutatnak. Sőt, a Régiók átlaga úgy is közelíthet egymáshoz, hogy közben az egyének jólétében tapasztalható különbségek növekednek. Az új kohéziós politikának tehát *nem a konvergenciára*, sokkal inkább a *Régiók adottságainak, potenciáljának maximális kihasználására kell törekednie*, még akkor is, ha ez a különbségek növekedésével jár. A Barca jelentés ezzel alapvető szemléletváltást javasol, a növekedési célra az eddiginél jóval nagyobb hangsúlyt helyez. Felhívja a figyelmet, hogy a kohéziós politikának nem a források tagállamok és Régiók közötti elosztására, hanem az *eredményekre* kell koncentrálnia. Hat új prioritást ajánl: az innováció és a klímaváltozás a hatékonyság célkitűzés szempontjából, a migráció és a gyermekek a társadalmi befogadás szempontjából, a szakképzettség és az öregedés pedig mindkét célkitűzés szempontjából releváns (Barca 2009; Illés 2010). Összességében az EU kohéziós politikája alkalmas bázist jelent a *terület-alapú fejlesztéspolitika megvalósításához*, ahhoz azonban, hogy megfeleljen a jövő kihívásainak, átfogó reformon kell átesnie. A Barca-jelentés 10 pilléren alapuló átalakítást javasol (Barca 2009).

1. *Koncentráció a legfőbb prioritásokra és konzervatív területi elosztás*. A támogatások legalább 55 és legfeljebb 65 százalékát 3–4 alapvető (mag)prioritásra kell összpontosítani. A területi elosztás kritériuma alapvetően nem változna, a beavatkozás egysége viszont a hely vagy funkcionális régió (place) lenne, amelyek között a pénzügyi forrásokat a tagállamok és az adminisztratív Régiók osztanak el. A beavatkozások továbbra is minden Régiót érintenének, kiemelten koncentrálna az elmaradottabbakra. A támogathatóság határa a NUTS2 Régiók egy főre jutó GDP-jének 75 százaléka maradna, viszont az ezt bizonyos mértékben (75+X%, ahol X mértékét tárgyalások útján határoznák meg) meghaladó Régiók számára egy új támogatási kategóriát vezetnének be. A tagállamok és Régiók

támogatása a rendelkezésre álló források 96 százalékát tenné ki, a fennmaradó 4 százalékot a területi együttműködésre fordítanák. Végül, a kohéziós politika ernyője alá kellene vonni a vidékfejlesztési és halászati alapokat, és erősíteni kellene a kohéziós politikát támogató alapok közötti koordinációt.

2. *Új stratégiai fejlesztési keretrendszer:* fokozni kell a Bizottság és a tagállamok (vagy Régiók) közötti stratégiai párbeszédet, egyértelmű alapelvek, mutatók és a célokat kijelölő európai stratégiai fejlesztési keret alapján.

3. *Új szerződéses kapcsolat, eredményorientált végrehajtás és jelentéstétel:* teljesítmény-központú és ellenőrizhető kötelezettségvállalásokon alapuló, új típusú szerződéses megállapodás (nemzeti stratégiai fejlesztési szerződés) kialakítása szükséges a Bizottság és a tagállamok (Régiók) között.

4. *Megerősített irányítás a legfőbb prioritásoknál:* a Bizottságnak a meghatározott prioritások támogathatóságára vonatkozó feltételrendszert kell felállítania a nemzeti intézmények számára, és értékelnie kell a célok elérésében tapasztalható előrehaladást.

5. *Kiegészítő (addicionális), innovatív és rugalmas forrásfelhasználás további ösztönzése:* szükséges az addicionalitás elvének erősítése, valamint az intézkedések innovatív jellegének és hozzáadott értékének szerződésben való garantálása.

6. *Kísérleti projektek támogatása* a Bizottság és a tagállamok által, valamint a *helyi szereplők mozgósítása, mobilizálása* (helyi részvétel ösztönzése az érdekcsoportok visszaélési lehetőségeinek kiküszöbölésével).

7. *A tanulási folyamat ösztönzése, elmozdulás a távlati hatásértékelés irányába:* a kohéziós politika jelentős befektetéseket eszközölt a tanulási folyamatok támogatásába, a hatások vizsgálatában viszont nem történt előrelépés. Amennyiben a beavatkozások nélkül elérhető eredmények előrejelzésére alkalmazott módszereket jobban terveznék, és megfelelően hajtánák végre, átláthatóbbá válna, hogy hol melyik módszer működik, s ennek fegyelmező hatása lenne az intézkedések tervezésekor. További kihívást jelent a hatásértékelés területi politikára való alkalmazása, elsősorban az intervenciók heterogenitása miatt.

8. *Az Európai Bizottság kompetencia-központ szerepének megerősítése.* A Bizottság – jelentésben vázolt reformok által – megerősített szerepének és döntési jogkörének megfelelő ellátása érdekében az intézményen belül több szakismeret biztosítása és a főigazgatóságok közötti koordináció fokozása (jelentős humán erőforrás-beruházás, szervezeti átalakítás) szükséges.

9. *A pénzügyi irányítás (menedzsment) és ellenőrzés hatékonyabbá tétele.* A strukturális alapok kezelésének hatékonyabbá tételével csökkenteni kell a Bizottságra, a tagállamokra és a kedvezményezettekre háruló adminisztratív terheket és költségeket.

10. *A hatalmi egyensúly és az ellenőrzési jogkörök megerősítése magas szinten:* a Bizottság, a Parlament és a Tanács közötti hatalmi egyensúlyt, valamint az intézmények ellenőrzési jogköreinek megerősítése érdekében egy hivatalos kohéziós politikai tanács létrehozására lenne szükség. Továbbá, támogatni kellene a kohéziós politika tartalmáról, eredményeiről és hatásairól szóló vitafolyamat kibontakozását (Barca 2010).

Bár a 2014 utáni kohéziós politika irányairól még nem született uniós döntés, annyi bizonyos, hogy a kohéziós politikának – a közös agrárpolitikával és a többi uniós szakpolitikával együtt – *támogatnia kell az unió új, Európa 2020* elnevezésű stratégiájának megvalósítását (EC 2010). Az Európa 2020 az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája. Az intelligens növekedés a tudásra és az innovációra épülő gazdaság kialakítását, a fenntartható növekedés pedig az erőforrás-hatékonyabb, környezetbarátabb és versenyképesebb gazdaság elősegítését jelenti. Az inkluzív növekedés a magas foglalkoztatással, valamint a gazdasági, szociális és területi kohézióval jellemezhető gazdaság ösztönzését, megvalósítását takarja. „Az inkluzív növekedés azt jelenti, hogy magas

foglalkoztatottság, a készségek fejlesztésébe való beruházás, a szegénység leküzdése és a munkaerőpiac modernizálása, valamint képzési és szociális védelmi rendszerek révén az emberek képessé válnak az előttük álló változások felmérésére, a változások kezelésére és összetartóbb társadalom kialakítására. Rendkívül fontos szempont az is, hogy a gazdasági növekedés előnyei az Unió teljes területére eljussanak – beleértve a legkülsőbb régiókat is –, tehát erősítsék a területi kohéziót. Ez a növekedés arról is szól, hogy valamennyi polgár egész élete során hozzáférési lehetőségekhez és esélyekhez jusson.” (EC 2010, 20).

Mindezek szellemében a stratégia öt célkitűzést fogalmaz meg, 2020. évi céldátummal:

- A 20–64 éves korosztály foglalkoztatási rátája 75 százalékra emelkedjen, a fiatal, az idősebb, és az alacsonyabb képzettségű munkavállalók nagyobb mértékű foglalkoztatása, valamint a legális migránsok integrációja révén.
- A köz- és magánszféra együttes kutatás-fejlesztési ráfordításai ériék el a GDP 3 százalékát.
- 1990-hez képest 20 százalékkal csökkenjen az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása, 20 százalékra nőjön a megújuló energiaforrások aránya a teljes energiafogyasztásban, továbbá 20 százalékkal emelkedjen az energiahatékonyság.
- 10 százalékra csökkenjen a korai iskolaelhagyók és 40 százalékra emelkedjen a felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya.
- 25 százalékkal csökkenteni kell az országos szegénységi küszöb alatt élő emberek arányát, ami 20 millió ember szegénységből való kiemelését jelenti (EC 2010).

A vázolt kritikák és reform elképzelések alapján megállapítható, hogy az Európai Unió kohéziós politikájának alapvető változásokon kell átesnie a következő programozási periódusban, hatékonyságának, sikerességének és eredményességének fokozása érdekében. A változás lényegét abban látom (és egyet is értek vele), hogy a kohéziós politikának az eddigi kiegyenlítés-orientált szemléletről – nem szélsőségesen, de mindenképpen nagyobb hangsúllyal – a növekedésorientált megközelítésre kellene áttérnie, azaz, a területrendszeres egyedi adottságainak figyelembevételével azok növekedését kellene elősegítenie.

Irodalomjegyzék

Barca, F. (2009) An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations. Independent Report. http://www.eu-territorial-agenda.eu/Related%20Documents/report_barca_v0605.pdf, letöltve: 2010. május 26.

EC (2008) Zöld könyv a területi kohézióról. Előnyt kovácsolni a területi sokféleségből. A Bizottság közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek, a Régiók Bizottságának és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak. Brüsszel, 2008. 10. 06. http://ec.europa.eu/regional_policy/consultation/terco/paper_terco_hu.pdf, letöltve: 2008. október 27.

Eckey, H.F.–Türck, M (2006) Convergence of EU-Regions. A Literature Report. Volkswirtschaftliche Diskussionsbeiträge Nr. 80/06. Universität Kassel, Institut für Volkswirtschaftslehre. <http://www.econstor.eu/dspace/bitstream/10419/32143/1/507764781.pdf>, letöltve: 2010. október 20.

Eurostat newsrelease (2010) Regional GDP per inhabitant in 2007. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/10/25&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>, letöltve: 2010. március 20.

Gyarapodó régiók, növekvő Európa. Negyedik jelentés a gazdasági és társadalmi kohézióról (2007). Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxembourg.

Illés Iván (2009) A „területi kohézió” szerepe az Európai Unió és a tagországok politikájában. In: Kocziszky György (szerk.) Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar. VII. Nemzetközi Konferencia, Miskolc-Lillafüred, 2009. május 19-20. Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar, Miskolc, 214–223.

Illés Iván (2010) A területpolitika változási irányai az Európai Unióban. Előadásvázlat, 2010. 04. 10. www.mrtt.hu/konferenciak/teruletfejlesztok/illes.ppt

Lammers, K (2007) Europäische Regionalpolitik – Treibende Kraft für Aufholprozesse? *Wirtschaftsdienst*, 87, 2, 101–105. <http://www.springerlink.com/content/27klj277568p35k3/fulltext.pdf>, letöltve: 2010. október 24.